

RELACJA POMIĘDZY SKD A ABUZYWNOŚCIĄ W ŚWIETLE ORZECZNICTWA TSUE

DR TOMASZ SPYRA, PARTNER
KANCELARIA PRAWNA SPCG

KONGRES PRAWA BANKOWEGO
10.06.2026

SPCG

KANCELARIA
ADWOKATÓW
I RADCÓW
PRAWNYCH

- Sedno problemu – chodzi o odpowiedź na pytanie, czy jedna z tych sankcji może wpływać na uruchomienie, wyłączenie lub osłabienie drugiej, a bardziej szczegółowo, czy abuzywność może być podstawą do ograniczenia negatywnych skutków SKD.
- Jest to jedno z kilku zagadnień z zakresu SKD będących obecnie przedmiotem pytań prejudycjalnych sądów polskich.
- Jest ono również przedmiotem pytania prawnego do Sądu Najwyższego, sygn. III CZP 15/25 (sprawa zawieszona).

Pytania sądów polskich do TSUE: C-472/23

- Sprawa C-472/23 – sąd zastanawiał się, czy w wyniku abuzywności postanowienia o odpłatnym kredytowaniu kosztów, umowa zawiera błędnie wyliczone RRSO, co prowadzi do SKD – czyli czy abuzywność postanowień może POWODOWAĆ zastosowanie SKD.
- W wyroku TSUE udzielił już PRZECZĄCEJ odpowiedzi na to pytanie, ale pojawiają się dalsze pytania dotyczące podobnych zagadnień (sprawa C-433/26).

Pytania sądów polskich do TSUE: C-429/25

- Sprawa C-429/25 – sąd zastanawia się czy potencjalna abuzywność postanowienia o zmianach opłat i prowizji (ogólne określenie przesłanek zmiany) powoduje, że naruszenie obowiązku informacyjnego nie jest możliwe, a zatem czy abuzywność postanowienia może WYKLUCZAĆ zastosowanie SKD.
- Jak to ujmuje sąd odsyłający: *„Skutkiem powyższego będzie zatem brak takich zapisów umownych, gdyż traktujemy je jako niewiążące od samego początku (ab initio), a zatem, skoro takie zapisy są niewiążące, to nie mogą jednocześnie naruszać obowiązku informacyjnego”.*

Pytania sądów polskich do TSUE: C-684/25

- Sprawa C-684/25 – sąd pyta, czy prawo UE dopuszcza odstąpienie przez sąd krajowy od zastosowania sankcji kredytu darmowego, jeżeli cele dyrektywy 2008/48 mogą zostać osiągnięte za pomocą innych środków ochrony konsumenta, w szczególności poprzez uznanie klauzuli za nieuczciwą na podstawie dyrektywy 93/13. W tym kontekście sąd pyta, czy sankcja kredytu darmowego ma charakter bezwzględnie obowiązkowy, czy też może zostać zastąpiona mniej dolegliwym mechanizmem, gdy naruszenie ma marginalne znaczenie.
 - Sąd pyta również o to, czy jeżeli odstąpienie od SKD jest możliwe, powinien poinformować konsumenta o możliwości zastosowania sankcji abuzywności i różnicy pomiędzy abuzywnością a SKD.
- Pytanie w sprawie C-684/25 wydaje się dotyczyć bardziej wpływu abuzywności na PROPORCJONALNOŚĆ sankcji SKD.

Dotychczasowe istotne wypowiedzi TSUE

- Wyrok w sprawie **C-472/23** - TSUE stwierdził, że samo zawyżenie RRSO wynikające z późniejszego uznania niektórych postanowień za abuzywne nie stanowi jeszcze naruszenia obowiązku informacyjnego.
- „(...) w celu spełnienia wymogów określonych w art. 23 dyrektywy 2008/48 sąd odsyłający może zastosować ją łącznie z dyrektywą 93/13, aby stosownie do okoliczności orzec, że warunki dotyczące wygórowanych opłat nie wiążą konsumenta (...) W ramach tego sąd ten powinien sprawdzić, czy zastosowanie sankcji przewidzianej w dyrektywie 93/13 nie jest mniej korzystne dla konsumenta niż sama sankcja polegająca na utracie prawa do odsetek przewidziana w przepisach krajowych przyjętych w wykonaniu art. 23 dyrektywy 2008/48 (...)” (wyrok **C-303/20**, punkt 42 i 43).
- („.. w okolicznościach takich jak te rozpatrywane przez sąd krajowy, bez konieczności przeprowadzania z punktu widzenia dyrektywy 93/13 badania nieuczciwego charakteru warunku umownego niezawierającego RRSO, wykładni dyrektywy 87/102 należy dokonywać w ten sposób, iż pozwala ona sądowi krajowemu na zastosowanie z urzędu przepisów (...) stanowiących, że (...) kredyt ten jest uważany za bezpłatny (...)” (postanowienie **C-76/10**, p.76).

Z tych wypowiedzi nie wynika rozstrzygnięcie problemu relacji abuzywności i SKD.

Analiza problemu relacji abuzywności a SKD

- SKD i abuzywność to odrębne sankcje, które działają niezależnie.
- SKD działa na wniosek i dotyczy całości umowy, a abuzywność działa z urzędu i dotyczy konkretnego postanowienia umownego.
- Przestanką SKD jest brak zawarcia w umowie obligatoryjnych informacji, a przestanką abuzywności jest naruszenie dobrych obyczajów i rażące naruszenie interesów konsumenta.
- Tym samym nie ma bezpośredniej konkurencji tych sankcji, a co więcej, nie wywierają one na siebie wpływu, nawet jeżeli dotyczą tych samych postanowień umownych.

Czy abuzywność może powodować SKD?

- Brak wpływu sankcji na siebie oznacza, że abuzywność nie może powodować SKD.
- Trafna jest zatem teza wyroku C-472/23: *okoliczność, iż w umowie o kredyt wskazano rzeczywistą roczną stopę oprocentowania, która okazuje się zawyżona ze względu na to, że niektóre warunki tej umowy zostały następnie uznane za nieuczciwe (...), a tym samym za niewiążące dla konsumenta, nie stanowi sama w sobie naruszenia obowiązku informacyjnego ustanowionego w tym przepisie dyrektywy 2008/48.*
- Teza ta jest korzystna dla banków, natomiast wyrok dotyczy tylko RRSO, a nie innych naruszeń obowiązków informacyjnych (czego jak wynika z informacji publicznych dotyczy sprawa C-433/26).

Czy abuzywność może wykluczać SKD?

- Chodzi o sytuację rozważaną w sprawie C-429/25: umowa zawiera postanowienie dotyczące opłaty, które jest niejasne i abuzywne. Ponieważ konsument nie musi uiszczać tej opłaty, nie jest konieczne poinformowanie o niej. Powstaje pytanie, czy wyklucza to możliwość nałożenia SKD.
- Konsekwentnie przyjąć należy, że abuzywność nie może również wykluczać SKD. Poza wszystkim oznaczałoby to, że bank czerpałby korzyści z zamieszczenia w umowie klauzul abuzywnych.
- **ALE:** być może jest możliwość uwzględnienia abuzywności przy teście proporcjonalności SKD. Jeżeli są wątpliwości co do proporcjonalności SKD w danym przypadku, fakt, że konsumentowi przysługuje inny, mniej dolegliwy instrument ochronny, może mieć pewne znaczenie.

Wnioski

- Zapewne TSUE i sądy polskie pójdą w stronę pełnej niezależności sankcji abuzywności i SKD.
- Prawdopodobne jest przyjęcie, że abuzywność ani nie powoduje, ani nie wyklucza SKD.
- Mówienie w tym kontekście o możliwości wyboru konsumenta wydaje się nie do końca trafne – konsument zawsze „wybiera SKD”, ponieważ musi złożyć oświadczenie o skorzystaniu z SKD, sankcji abuzywności zaś nie musi wybierać.
- W mojej ocenie jest pewna szansa na uwzględnianie abuzywności przy ocenie, czy SKD jest w konkretnym przypadku proporcjonalna.

Dziękuję za uwagę

financial
litigation

kancelaria prawna SPCG

spcg.pl
spcgblog.pl

SPCG

KANCELARIA
ADWOKATÓW
I RADCÓW
PRAWNYCH

Siedziba Kancelarii:

ul. Jabłonowskich 8
31-114 Kraków
tel.: +48 12 427 24 24
faks: +48 12 427 23 33
e-mail: spcq@spcq.pl
www.spcq.pl

Oddział w Warszawie:

ul. Złota 59, bud. Skylight
00-120 Warszawa
tel.: +48 22 244 83 00
faks: +48 22 244 83 01
e-mail: warszawa@spcq.pl
www.spcq.pl

Oddział w Katowicach:

ul. Warszawska 10
40-006 Katowice
tel.: +48 32 352 19 60
faks: +48 32 621 90 01
e-mail: katowice@spcq.pl
www.spcq.pl

Oddział we Wrocławiu:

ul. Legnicka 16
53-673 Wrocław
tel.: +48 71 739 55 00
faks: +48 71 739 55 01
e-mail: wroclaw@spcq.pl
www.spcq.pl

Niniejsza prezentacja stanowi własność SPCG T. Studnicki, K. Pleszka, Z. Ówiąkalski, J. Górski sp. k. Wszelkie prawa do niniejszej prezentacji są zastrzeżone. Wykorzystywanie niniejszej prezentacji, jej kopiowanie i rozpowszechnianie w całości oraz we fragmentach na wszelkich polach eksploatacji, w tym utrwalanie, zwielokrotnianie na wszelkich nośnikach, wprowadzanie do obrotu, użyczenie, najem egzemplarzy, wprowadzenie do pamięci komputera i sieci multimedialnych, w tym Internetu, publiczne wystawianie (prezentacja) oraz dokonywanie jej modyfikacji, w kraju i za granicą, bez zgody SPCG jest zabronione i może prowadzić do odpowiedzialności prawnej, w tym odpowiedzialności odszkodowawczej.